אטו במגם גופיה מקטר ליה. רש"י מוחקו משום דבמגחות לא פריך דתניא בכמה דוכתי ומקטירה בכלי שרת וכן מוחק בפ' שני שעירי (יומא סז:) ואין צריך להגיה הספרים דברים פר' שני דסוטה (ד' טו.) פריך גבי מנחות כי האי גוונא דקתני התם ומעלה ומקטירה בכלי שרת ופריך ובכלי שרת מקטר ליה אימא להקטירה ומשום דהתם פריך ומשני לא פריך לה במנחות והא דפריך הכא גבי אימוריס אע"ג דכבר פריך בפרק שני שעירי (ד' סז:) משום דהתם בפריס והכא בכבשים[א] ומיהו יש ספרים דגרסי בבריית דסוטה מעלן ומקטירן בכלי שרת ומולחן ונותן ע"ג האשים ופריך מקטירן בכלי שרת ס"ד פי' וכי כמו שהוא בכלי שרת מקטירן והא לא מלחן ומשני להקטירן פירוש אחר מליחה ולפי זה יתכן פרש"י ור"ת מפרש דגבי מנחה לא שייך למיפרך דשייך למיתני ומקטירן בכלי שרת כיון שהיא כבר בכלי שרת שהיא נתונה שם להתקדש[ב] אבל נתנה במגס משמע שבא לומר שבתוך המגס מקטירים[ג]: [ע"ע תוס' יומא סז: ד"ה אטו וכו' המריכו בימר ביאור]:

הדרן עלך תמיד נשחט

אלו דברים. זריקת דמו תנא אגב שחיטתו[ד] וקשה לר"י אמאי לא תני נמי הפשט עורו דדמי שבת כדתנן בפירקא דלעיל (ד' סד.) י"ד שחל להיות בשבת מניח ידו כו' ותולה ומפשיט ומיירי ר"י משום דהוי בכלל הקטר חלביו שאינו יכול להפשיט אלא עד המזה לרבי יוחנן בן ברוקה בפ' כל כתבי (שבת ד' קיו:) ואפילו רבנן דפליגי עליה[ה] לא שרו להפשיט כדרכו אלא עד המזה והשאר מפשיט ותוך בתמיכות קטנות כדאמרינן התם[ו] לא לריכא דשקיל לה בבחוי: מה

דם שהנפש יוצאה בו מכפר דם שאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר אלא ר' יהודה[ז] למעמיה[ח] דאמר אין דם מבטל דם תניא[ט] אמר להן ר' יהודה לחכמים לדבריכם למה פוקקין את העזרה אמרו לו שבח הוא לבני אהרן שילבו עד ארכובותיהם בדם והא קא חייץ לה הוא ואינו חוצץ כדתניא[י] [א]הדם והדיו והחלב והדבש יבשים חוצצין לחין אין חוצצין והא קמתווסי מאנייהו [ב](ותנן)[יא] [ב]היו בגדיו מטושטשין ועבד עבודתו פסולה וכי תימא דמדלו להו למאנייהו והתניא[יב] [ג]מדו בד מדו כמדתו שלא יחסר ולא יותיר בהולכת איברין לכבש דלאו עבודה היא ולא [ד]והא מדבעי בהונה עבודה היא דתניא[יג] [ד]והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש אלא בהולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא בהולכת אברים לכבש ובהולכת דם מיהא היכי אזלי דמסגי אאיצטבי: כיצד תולין ומפשיטין וכו' קרעו והוציאו את אמוריו נתנם במגס[יד] להקטירם: אטו הוא גופיה הוה מקטר להו[טו] אימא להקטירן ע"ג המזבח: יצתה כת ראשונה וכו': [ה]תנא כל אחד ואחד נותן פסחו בעורו ומפשיל לאחוריו אמר רב עיליש טייעות:

הדרן עלך תמיד נשחט

אלו דברים בפסח דוחין את השבת [ו]שחיטתו וזריקת דמו ומיחוי קרביו והקטרת חלביו אבל צלייתו והדחת קרביו אינן דוחין את השבת [ז]הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום והתיכת יבלתו אין דוחין את השבת ר' אליעזר אומר דוחין[ח] אמר ר"א והלא דין הוא[ט] מה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת אלו שהן משום שבות לא ידחו את השבת א"ל רבי יהושע יום טוב יוכיח שהתירו בו משום מלאכה ואסור בו משום שבות א"ל ר"א מה זה יהושע מה ראיה רשות למצוה השיב רבי עקיבא ואמר הזאה תוכיח שהיא משום מצוה והיא משום שבות[י] ואינה דוחה את השבת אף אתה אל תתמה על אלו שאף על פי שהן משום מצוה והן משום שבות לא ידחו את השבת אמר לו רבי אליעזר ועליה אני דן ומה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת הזאה שהיא משום שבות אינו דין שדוחה את השבת אמר

אלו דברים דוחין אם השבת. לקמיה בגמרא [סו.] מפרש מנא לן: **שחיטתו וזריקת דמו.** אי אפשר אלא ביום לכתיב (ויקרא ז) ביום צוותו להקריב את קרבניהם ביום ולא בלילה: **מיחוי קרביו.** מפרש בגמ' [סח.] וטעמא שלא יסריחו: **צלייתו והדחת קרביו אין דוחין.** דאפשר משתחשך: **הרכבתו.** על כתף האדם להביאו לעזרה דרך רשות הרבים אע"פ שאינו אלא איסור שבות דרבנן דקי"ל[יא] מי נושא את עצמו אין נלאחר יד היא: **שחיטה שהיא.** אסורה בחולין בשבת משום איסור מלאכה גמורה אבל בשבות מלאכות היא מעויה ואעפ"כ דוחה את השבת בפסח: **לא ידחו.** בתמיה: **י"ט יוכיח שהתירו בו.** שחיטה ובשול שהוא אב מלאכה ומותרין להדיוט ואסרו בו להביא דבר מחוץ לתחום ולאכלו הואיל והוה אפשר לן מאתמול ואע"ג דתחומין דרבנן: **מה ראיה רשות למצוה.** אכילת הדיוט רשות היא ולורך גבוה מצוה היא ואם העמידו תכמיס איסור שבות שלהן במקום רשות יעמידוהו אף במקום מצוה בתמיה: **הזאה דוחה שהיא מצוה.** בטומאת מת שאל שביעי שלו להיות בשבת ערב פסח שאם לא יזה לא יעשה פסחו ואפ"ה אינה דוחה[יב] דהכי שמעינן ליה לרבי עקיבא דלא דחיא והזאה שבות הוא דמאי מלאכה היא אלא מתחזי כמתקן גברא: **ועליה אני דן.** וגם על הזאה אני מולק ואומר שתדחה ולא תעכבהו מפסח ומקל וחומר זה עלמו: אמר

דם שהנפש יוצאה בו. דם קילוח שה' דמיס הם בפרק דם שחיטה[יג]: **אלא רבי יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם.** הלכך לא בטיל ההוא דאשתפיך ובכל פורתא דמטי מיניה למזבח זריקה היא ומיתכשר. ומילתיה דרבי יהודה בזבחים בפרק כל הזבחים שנתערבו דקתני גבי דם זבחים[יד] דם שנתערב במים אם יש בו מרחת דם כשר נתערב בדם בהמת חולין או בדם חיה רואין את הפסול כאילו היה מים ואם יש בכשר כדי להיות בהן מרחת דם כשר ואם לאו פסול ר' יהודה אומר אין דם מבטל דם: **אגיא גרסין: לדבריהם למה פוקקין.** את נקב חומת העזרה שהדמים הממערבין בחמה יוצאים בו לחוץ[טו] והיו פוקקין אותו בכל ערבי פסחים בשלמא לדידי כדי שלא יצא כל דם הנשפך וכשמילא כוס התערובות נמצא מכולם בתוכו ואם נשפך אחד מהן בלא זריקה נמצא זורק ממנו: **והא קא חוי חזילא.** אין רגליהן לרצפה דתנן בזבחים (ד' טו:) עומד על הכלי או על גבי רגל תחירו פסול דבעינן לעמוד לשרת[טו] ואין זה עמידה: **חוצץ.** לענין טבילה תנן: **מיפוסי.** מתלכלכין בדם: **מדו.** ולבש הכהן מדו בד: **כמדתו.** שוה לאדם: **כהולכת אברים דלאו עבודה היא.** מלו מדלן להו ולקמיה פריך ושאר עבודות היכי עביד: **זו הולכת אברים.** דגבייהו כתיב האי קרא והקריב והכריעם וגו': **דמסגו אאיצטבי.** אינטבאות של בנין היו שם והרי הן כרצפה: **והקטירן סלקא דעתך הוא גופיה מקטר להו.** בתמיה. והא זר הוא דבזר קיימינן כדתני נותן על כתיפו ועל כתף חבירו ותולה ומפשיט וכהנים לא היו מפשיטין קדשים קלים דמה לי ולהן ואפילו הפשט ועיתות של עולה שהוא מצוה כשר בזר כדאמרינן בשילהי פרק ג' דיומא (ד' סו:). ואית דמפרשי אמו במגס גופיה מקטר להו ולאו מילתא היא דודאי אוכחים למתני הקטרה בכלי שרת: **להקטירן.** נותנן במגס על שיבוא הראוי להקטירן ויקטירם: **כל אחד ואחד.** כההיו הולכין לבמיסה היה נותן פסחו בעורו ומפשילו לאחוריו: **אמר רב עיליש.** שם חכם: **טייעות.** דרך סוחרים ישמעאלים הוא זה:

הדרן עלך תמיד נשחט

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"ג מהל' מקוואות הלכה כ סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סי' קצח סעיף טו:

נז ב מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש ה"ד:

נח ג מיי' פ"ח מהל' פסולי המוקדשין הלכה כב:

נט ד מיי' פ"ח מהל' קרבן פסח ה"ב:

א ה מיי' פ"ח מהל' קרבן פסח הלכה יח סמג עשין רכב:

ב ו מיי' פ"ו שם הל' ו:

תורה אור השלם

1. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֵת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג

2. וְהִקְרִב וְהִכְרִעִים יִרְחַץ בַּמַּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:

ויקרא א יג

גליון הש"ס

גמ' בכמים להקטירם. ל"ל והקטירן:

רבינו חננאל

ואסיקנא דדם לה אינו חוצץ דתניא הדם והדיו והדבש והחלב יבשים חוצצין לחין אין חוצצין והנה כיון שהוא זה הדם לח אין חוצצין ברגליהן. [ואקשינן] הלא מטנפי מן הדם בגדי הכהנים. ואמרינן דמדלו להו פי' שהיו מגביהין בגדיהם כמעט שלא יטנפו מן הדם. איני והתניא מדו בד כמדתו שלא יחסר ולא יותיר. ושנינן לא היו מגביהין בגדיהם אלא בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא כו'. ואסיקנא בהולכת אברים לכבש והולכת דם היו מהלכין על האצטבאות. כיצד תולין ומפשיטין אונקלאות של ברזל כו'. פי' מגיס כמין קערה שנותן בה החלבים כדמתרגמינן קערה מגיסתא. תנא כל אחד נותן פסחו בעורו ומפשילו לאחוריו אמר רב עיליש טייה. **הדרן עלך תמיד נשחט**

אילו דברים בפסח דוחין את השבת שחיטה וזריקה ומחוי קרביו והקטרת חלביו [אבל] צלייתו והדחת קרביו כו'. פי' מיחוי קרביו היא שיקא דמעייא, והוא כמו שומן רך שדומה למוח וקרוב להיות רעי. ועל זה השומן שדומה למוח נקרא מיחוי קרביו.

מסורת הש"ס

(א) [זבחים לה. לו. מה עא:]; ב) [זבחים עח. [מנחות כב. תולין סז:]; ג) [תוספתא פ"ל ה"י זבחים לה.]; ד) שבת קכ: [זבחים לה. מנחות כא.]; ה) [ל"ל ותניא]; ו) זבחים יח. [לה.]; ז) [יומא כג:]; ח) זבחים [ד.] יד: כד: [מגילה יא. מנחות י. יומא כ. עירובין קד.]; ט) סוטה טו. יומא סז:; י) [לקמן סגו:] עירובין קג., יא) [סם]; יב) [ב"מ יומ' לקמן סח: ד"ה ומה שחיטה], יג) [כריתות כב.]; יד) [זבחים עז:]; טו) עי' ברש"ל ל"ש, טז) [דברים יח]; יז) [שבת צד.]; יח) דסכי שמעני ליה ר"ש ל"ל רש"ל, יט) [לקמ קיא.].

לעזי רש"י

וירוא"ה. יבלת.

מוסף רש"י

אין דם מבטל דם. דמין במינו לר' יהודה לא בטיל (זבחים לה סז:) ואפילו טיפה לתוך כלי גדול כשר לזריקה (שם עז:). **למה פוקקין את העזרה.** ערבי פסחים שלא יצאו הדמים לרך אמה לגאל קדמון (שם לה.). **מטושטשין.** בטיט (זבחים יח:). **מדו כמדתו.** כאן למדך שיהא כתונת הכהנים למדת קומתו, לא גגלות ולא מסולקות (יומא כג:). **בהולכת אברים לכבש.** הא דקתני שבת הוא לבני אהרן כו' בהולכת אברים קאמר, ולקמן פריך בהולכת דם היכי אזלי (זבחים לה.). **והקריב הכהן את הכל.** בני אהרן כתיב והקרב והכרעים ירחץ במים כתיב והקריב המזבחה (חגיגה יא.) ריש"ל דקרא והקרב והכרעים ירחץ במים, אלמא נאבריס קמשתעי קרא, ומדבעי כהונה שמע מינה עבודה היא (ערובין קד.). **זו הולכת אברים לכבש.** דאילו הקטרה בהדיא כתיב בקרא והקטיר המזבחה (חגיגה שם). **דמסגו אאיצטבי.** אינטבאות גגוטין היו שם בנין אבנים ותיכן מוצלין דמן הכלפה הן (זבחים לה.).

הדרן עלך תמיד נשחט

מוסף תוספות

א. אבל גבי מנחות שם מנחה אחת הוא. תוס' יומא סז: ב. אגב דמקדש בכלי שרת מעלה למזבח בכלי שרת. שם.

ג. [ו]פריך שפיר במגס ס"ד וכי חובה הוא שהיהיה בכלי שרת. שם. ד. [ד]לא הוה צריך למתני כלל דפשיטא דמאי איסורא איתי בה. תוס' שלמן. ה. ואמרי מפשיט את כולו. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אמר לו רבי עקיבא או חילוף. לו מי אחליף הדין דפסיטא לי דהזאה מעכבא וילפינן בקל וחומר מינה לשחיטה שתעכב: **במועדו.** ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו: **הכא לי מועד נאנו.** שיהא זמן קבוע להן כמה שקבוע לשחיטה הילכך כיון דלא קביע להו זימנא ומאי למיעבד להו מאתמול לא דחו והזאה נמי לאו מגופיה דפסח היא ולא כתיב בה מועד: **גמ' הלכה זו.** שפסח דוחה שבת: **בני בתירה.** נשיאים היו: **אמר להן.** הלן: **וכי פסח אחד יש לנו שדוחה את השבת והלא יוכר ממאתים פסחים יש לנו שדוחין את השבת.** כלומר יותר ממאתים קרבנו׳ יש שדוחין שבת בשנה כל שבת ושבת שבתות השנה כל שבת ושבת ארבעה כבשים שנים לתמידים ושנים למוספין הרי מאתים לכל שבת שבתוך פסח ובתוך החג שקריבין בהן מוספי היום שבעת טלאים בפסח וארבעה עשר לחג: **מה מועדו הנאמר בתמיד.** ולקמיה פריך תמיד גופיה מנא להו: **והיה יושב ודורש.** כלרך שהנשיא עושה: **מקנטרן.** לשון קינטה ועלבון. קונטרי"ר בלע"ז: **מהו.** הבאת סכין ליהה דוחה להא אפשר למיעבד מאתמול ומה יעשה: **שמעתי ושכחתי.** לקמן[מ] מפרש טעמא: **בני נביאים הן.** ותרלו מה יעשו: **למחר.** בארבעה עשר בשבת: **שפסחו טלה תחב לו בצמרו.** את הסכין: **ומי שפסחו גדי.** שאין לו צמר אלא שיער שאין יכול לתוחבו בצמרו תחב לו בין קרניו ואין זה משאוי לעבור עליו משום שביתת בהמתו דלאו תורמיה בכי האי מלאכה ובענין זה הביאו סכיניהן: **ראה.** הלל זה המעשה שעשו: **וגזר הלכה.** כך שמעתי: **כך מקובלני.** שכך הלכה כמו שעשו אלו: **פסח נמי כתיב ביה במועדו.** ולא שמעת לי׳ מיניה ומתמיד ילפת ליה אלא על כרחין מדבעית למילף מתמיד לא משמעא להו דחיית שבת דאמרי במועדו דקאמר בזמן התירא קאמר הכא בתמיד נמי לא משמע להו ומנא ליה: **אלא אמר קרא.** במוספין עולת שבת בשבתו על עולת התמיד לבד מעולת התמיד אלמא תמיד נמי דחי: **אמר מר ועוד קל וחומר כו׳ ופרכוה.** מהא פירכא שכן כליל שכן תדיר: **וכי מאחר דגמיר.** מרבותיו שגזירה שוה זו לכך באה דקיימא לן אין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא אם כן נתקבלה ובאה מסיני דילמא קרא למילתא אחריתי אתא וכיון דהוא כך קיבל הרי הוא כמו שנכתב בגופו בפירוש ולמה ליה קל וחומר שהוא דבר סברא מדעתו ומלבו: **הרי קאמר נהי דגזירה שוה לא גמריתו.** מרבותיכם גזירה שוה לריכה רב דאין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא אם כן למדה מרבו אלא קל וחומר. דאית ביה לא דיינינן דפריכא הוא כדאמרן שכן תדיר: והא

מה מועדו האמור בתמיד דוחה את השבת. ולקמן יליף מעל עולת התמיד תימא דבשמעתין לא דריש ממשמעות דמועדו וכן הא דפסח דחי טומאה ילפינן לקמן מאיש איש ונדחה ואין ליבור נדחין ובתמיד ילפינן מג"ש דמועדו מועדו ובפרק כילד לוקין (לקמן דף עז.) משמע דדריש לה ממשמעות דמועדו דתניא וידבר משה את מועדי ה׳ מה ת"ל לפי שלא מצינו בכל התורה שנאמר בהן מועדו אלא בפסח ותמיד מועדו אפי׳ בשבת מועדו אפילו בטומאה שאר קרבנות מנין משמע דממשמעות׳ דמועדו דריש ועוד דקאמר התם ולריכי דאי כתב רחמנא תמיד שכן תדיר וכליל אבל פסח לא ואי כתיב פסח שכן כרת ואי מגזירה שוה ילפינן מה לריך לגריכותא הא איצטריך מועדו דתמיד משוס טומאה ודפסח משוס שבת אלא ואלא ממשמעותא דמועדו דריש ועכ"כ תנאי היא ועוד בפ׳ ר׳ ישמעאל במנחות (דף עב.) דריש [מ] שתי הלחם דדחו שבת מתקריב תקריב אפילו בשבת ואפילו בטומאה ולפי שמעתין [א] מצי למילף בג"ש דמועדו מפסח ותמיד או ממשמעותא כמו בכילד לוקין (לקמן דף עז.):

תוחב לו **בצמרו.** ול"ת [י] והא בעי כלי שרת [ב] כדילפינן בפ׳ דם חטאת (זבחים דף מז:) ויקח את המלכת ויש לומר שהקדישוס [ג] השתא משמע בשמעתין דיש איסור רשות הרביס בירושלים וקשה לאמרינן בפ׳ קמא דעירובין (דף ו:) ירושלים אלמלא לתותיה נגעלה בלילה חייבין עלי׳ משום רשות הרבים ולאו דוקא נגעלות אלא ראויות לנעול כדמסיק התם ותירץ ר"י דהכא לאחר שנפרלו בה פרלות וכי האי גוונא משני בפרק בתרא דעירובין (דף קא.) אמילתא אחריתי [ד]:

מה לתמיד שכן תדיר. ותימה ונילף מביייהו דתמיד ומילף מו משאי הלחם [ה] (גרידא) [ד] דדחו שבת: והא

[מ] אמר לו רבי עקיבא או חלוף מה אם הזאה שהיא משום שבות אינה דוחה את השבת שחיטה שהיא משום מלאכה אינו דין שלא תדחה את השבת אמר לו ר׳ אליעזר עקיבא עקרת מה שכתוב בתורה [1]במועדו בין בחול בין בשבת אמר לו רבי הבא לי מועד לאלו במועד לשחיטה [נ]כלל [ס]אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת שחיטה שאי אפשר לעשותה מע"ש דוחה את השבת: **גמ' תנו** רבנן הלכה זו נתעלמה מבני בתירא [ע]פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת אם לאו אמרו כלום יש אדם שיודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו אמרו להם אדם אחד יש שעלה מבבל והלל הבבלי שמו ששימש שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון ויודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו שלחו וקראו לו אמרו לו כלום אתה יודע אם הפסח דוחה את השבת אם לאו אמר להם וכי פסח אחד יש לנו בשנה שדוחה את השבת והלא הרבה יותר ממאתים פסחים יש לנו בשנה שדוחין את השבת אמרו לו מנין לך אמר להם נאמר מועדו בפסח ונאמר [2]מועדו בתמיד מה מועדו האמור בתמיד דוחה את השבת אף מועדו האמור בפסח דוחה את השבת ועוד ק"ו הוא ומה תמיד שאין ענוש כרת דוחה את השבת פסח שענוש כרת אינו דין שדוחה את השבת [פ]מיד הושיבוהו בראש ומינוהו נשיא עליהם והיה [צ] דורש כל היום כולו בהלכות הפסח התחיל מקנטרן בדברים אמר להן מי גרם לכם שאעלה מבבל ואהיה נשיא עליכם עצלות שהיתה בכם שלא שמשתם שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון אמרו לו ר׳ שכח ולא הביא סכין מע"ש מהו אמר להן הלכה זו שמעתי ושכחתי אלא הנח להן לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים הן למחר מי שפסחו טלה תוחבו בצמרו מי שפסחו גדי תוחבו בין קרניו [ק]ראה מעשה ונזכר הלכה ואמר [ר]כך מקובלני מפי שמעיה ואבטליון אמר מר נאמר מועדו בפסח ונאמר מועדו בתמיד מה מועדו האמור בתמיד דוחה את השבת אף מועדו האמור בפסח דוחה שבת ותמיד גופיה מנלן דדחי שבת אילימא משום דכתיב ביה במועדו פסח נמי הא כתיב ביה מועדו אלא מועדו לא משמע ליה הכא נמי מועדו לא משמע ליה אלא אמר קרא [3]עולת שבת בשבתו על עולת התמיד מכלל [עולה] דתמיד קרבה בשבת אמר מר ועוד ק"ו ומה תמיד שאין ענוש כרת דוחה את השבת פסח שענוש כרת אינו דין שדוחה את השבת איכא למיפרך מה לתמיד שכן תדיר וכליל ק"ו אמר להו ברישא ופרכוה והדר אמר להו גזירה שוה וכי מאחר דגמר גזירה שוה ק"ו למה לי אלא לדידהו קאמר להו בשלמא גזירה שוה לא גמריתו [ש]דאין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא ק"ו דאדם דן מעצמו איבעי לכו למידן אמרו ליה קל וחומר פריכא הוא: אמר מר למחר מי שפסחו טלה תוחב לו בצמרו גדי תוחב לו בין קרניו והא

[א] ע"ז מו:, [ב] לקמן סט: [שבת קנ:, יומא יד. מנחות עב. לו.], [ג] [ע"י פרש"י לקמן סט: ד"ה כלגן], [ד] [תוספתא פ"ד הי"ג], [ה] ב"מ פה., [ו] [סנהדרין פב.], [ז] [נדה יט:], [ח] [ע"ב], [ט] הלי דרשה אקלירת העומר קאי ע"ש, [י] [עי׳ תוס׳ זבחים מז. ד"ה לחיבו ותוס׳ חולין ג. ד"ה כגון], [כ] [וע"ע תוס׳ ב"מ נג: ד"ה דנפיק], [ל] [מסמי הלחם ומד מהכך כל"ל רש"ל],

תורה אור השלם

1. וְיַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ:

במדבר ט ב

2. צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר כח ב

3. עֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

במדבר כח י

הגהות הב"ח

(מ) גמ' וסיס יושב ודורש כל היום:

מוסף רש"י

כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת. כגון הבאתו מחוץ לתחום ותחיכת יבלתו (לקמן סט:). **והלל הבבלי שמו.** שמיוס שנלה יבמיה המרש והמסגר עמו היתה ישיבה מלויה בבבל (סוכה כ.). **ומינוהו נשיא עליהם.** שהיו נשיאים וכשביל שראו להלל שהיה גדול בתורה ועלה אלגן מבבל עזבו נשיאותן ומיניהו נשיא עליהן (ב"מ פח.).

מוסף תוספות

א. (ד)מאי צריך למדרש מתקריב. תוס׳ שאנן. ב. דהאי סכין צריך שיהא קדוש. שם. ג. בערב שבת. תוס׳ זבחים מז. וע׳ מהרש"א וקרבן לחם. ד. תוס׳ שאנן גרים ליה. ועי׳ מהרש"א.

ב א מיי׳ פ"א מהלכות קרבן פסח הל׳ יט:

לעזי רש"י

קונטנדי"ר [קונטרריי"ר]. להעליב.

רבינו חננאל

ת"ר הלכה זו נתעלמה מבני בתירא פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת אמרו לו להלל הזקן פסח דוחה את השבת או לא. אמר להן וכי פסח אחד יש לנו שדוחה את השבת והלא יותר ממאתים פסחים דוחין את השבת כו׳. ירושלמי אית תנא תני מאה פסחים ואית תנא תני דתני מאתים אית תנא תני שלש מאות. מאן דתני מאה תמידי שבת, מאן דתני מאתים תמידין ומוספין של שבתות, מאן דתני ג׳ מאות מוסיף של ראשי חדשים ושל ימים טובים וכו׳. אמר מר נאמר במועדו בפסח ונאמר במועדו בתמיד מה זה דוחה שבת דכתיב עולת שבת בשבתו על עולת התמיד אף פסח דוחה שבת וכו׳ ועוד קל וחומר וכו׳, הכי קאמר להו נהי דגזרה שוה לא גמיר לכו דאין אדם דן גזרה שוה מעצמו אא"כ קיבלה מרבותיו. אבל היה לכם לדון קל וחומר, דאדם דן קל וחומר מעצמו. אמרו לו ק"ו איכא למיפרך מה לתמיד שכן כליל שכן תדיר. מיעוהו לנשיא עליהן התחיל לקנתרן בדברים. ומפני שנתיהר נתעלמה ממנו ההלכה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

והא קא עביד עבודה בקדשים בחלל. פירושלמי מפרש בענין אחר דכל עבודה של זורק הקרבן אין בו מעילה וליף מפרה כי היכי דלא חשיב עבודה מידי דלגרכה לפסלה ה"ג לא חשיב עבודה להתחייב במעילה ומייתי הא דתנן במסכת פרה (פ"ג מ"ג) רכב עליה ותלה בזנבה ועבר בה את הנהר קיפל עליה את המוסרה נתן טליתו עליה פסולה אבל קשרה במוסרה עשה לה סגדל בשביל שלא תחליק פירש טליתו עליה מפני הזבובים כשירה זה הכלל כל שהוא לצרכה כשירה[א]: **מביאה** כשהיא חולין לעזרה. בפ' המוכר את הספינה (ב"מ דף פפ:) גבי קונה שתי אילנות פריך ליחוש דילמא לא בכורים ניכהו וקא מעייל חולין לעזרה ובהזרוע (חולין דף קל.) נמי דקאמר טעמא דכ' רחמנא זה הא לא הכי ה"א חולין חייבין בחזה ושוק הא בעי תנופה והיכי ליעבד ליפיניהו לפני ה' כתיב ואי מגוואי קא מעייל חולין לעזרה[ב] התם ולאי אסור שעושה בהן[ג] תנופה כדרך שעושה בקרבן [ד]אבל הכא שמכניס עלה חולין בעזרה ואינו עושה שום דבר שעושה בקרבנות שיראה כמקרי' חולין לגבוה שרי כדאשכחן בהקומץ רבה (מנחות דכ"ג:)[ה] שהיו אוכלי' חולין בעזרה כדי לאכול מנחות על הסבע: **מחמר כלאחר יד הוא.** ה"מ לשויי כשהוא מהלך מניחו עליו וכשהוא עומד נוטלו הימנו דכי האי גוונא שרי ברים מי שהחשיך (שבת ד' קנג.): **כלאחר יד נמי אסור מדרבנן.** הוי מלי למיפרך הלא משתמש בבעלי חיים דאסור מדרבנן: **הנח להו לישראל.** ואם תאמר והא במתניתין אסר שבות דרבנן כיון דאפשר לעשות מערב שבת ויש לומר שבות בהמתו קיל משבות עצמו: **ואין** ציבור נדחין. תימה דהכא לא ממעטינן מאיש אלא [ה]רוב ישראל ובפ"ק דסנהדרין (דף יז:) דרשינן והוצאת את האיש ההוא איש ואשה אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך ואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך ואיכא דממעט התם שבט וי"ל דשאני התם דמצינו שחלק[1] בעיר הנדחת א"נ טובא איש ואשה כתיבי התם[ו]: **אלא** אמר ריש לקיש **וישלחו מן המחנה.** תימה לרשב"א לדריש לקיש הניחא לרבי יהודה אלא לרבי שמעון דאמר לקמן דלהכי כתב רחמנא טמא מת זב ומצורע לפי שחלוקים בטילות מחנות פסח דדמי טומאה מנא ליה: הכתוב

והא קא עביד עבודה בקדשים. [א]כהלל דתניא [ב]אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה וסומך ידו עליה ושוחטה פסח בשבת היכי מצי מקדיש ליה [ג]והתנן אין [2]מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין ואין מגביהין תרומה ומעשרות כל אלו ביום טוב אמרו קל וחומר בשבת הני מילי בחובות שאין קבוע להן זמן אבל בחובות שקבוע להן זמן מקדישין [ד]דאמר רבי יוחנן [3]מקדיש אדם את פסחו בשבת וחגיגתו ביו"ט והלא מחמר מחמר כלאחר יד מחמר כלאחר יד נמי נהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא מדרבנן מיהא איכא היינו דקא בעי מיניה דבר שיש לו היתר מן התורה ודבר שבות עומד לפניו לעקרו כלאחר יד במקום מצוה מאי אמר להן הלכה זו שמעתי ושכחתי אלא הניחו להן לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים הן: אמר רב יהודה אמר רב [ה]כל המתיהר אם הכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל דאמר מר התחיל מקנטרן בדברים וקאמר להו הלכה זו שמעתי ושכחתי אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה דכתיב [1]חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל וגו' וכתיב [2]עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר וגו' ר"ל אמר כל אדם שבועם אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו [ז]ממשה [8]דכתיב [3]ויקצוף משה על פקודי החיל וגו' וכתיב [4]ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה וגו' מכלל דמשה איעלם מיניה אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מאלישע דכתיב [5]לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך וגו' וכתיב [6]ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' וגו' אמר רבי מני בר פטיש כל שכועם אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו מנלן מאליאב שנאמר [7]ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה [זה] ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר אני ידעתי את זדונך ואת רוע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת וכי אזל שמואל לממשחינהו בכלהו כתיב [8]לא בזה בחר ה' ובאליאב כתיב [9]ויאמר ה' אל שמואל אל תביט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו מכלל דהוה רחים ליה עד האידנא: אשכחן תמיד ופסח דדחו שבת דדחו טומאה מנא לן אמרי כי היכי דיליף פסח מתמיד לענין שבת הכי נמי [ה]יליף תמיד מפסח לענין טומאה ופסח גופיה מנא לן אמר רבי יוחנן דאמר קרא [10]איש איש כי יהיה טמא לנפש [ט]איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נידחין לפסח שני אלא עבדי בטומאה אמר ליה ר"ש בן לקיש לרבי יוחנן אימא איש נדחה לפסח שני ציבור לית להו תקנתא לא בפסח ראשון ולא בפסח שני אלא אמר רבי שמעון בן לקיש מהכא [11]וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש יאמר טמאי מתים ואל יאמר זבין ומצורעין ואני אומר אם טמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין לא כל שכן אלא

וכתיב ועתה קחו לי מנגן וגו' מכלל שנסתלקה הנבואה מעליו. וכן הכועס אפי' אם פסקו לו גדולה מן השמים מורידין אותו ממנו מאליאב אחי דוד, שנאמר ויחר אף אליאב בדוד וגו'. **תניא** אמר להם מקובל אני מרבותי שהפסח דוחה השבת, ולא פסח ראשון אלא אפילו פסח שני ולא פסח צבור אלא אפילו פסח יחיד. אמרו לו מה יהא על העם שנכחו להביא סכיניהן מאתמול לשחוט פסחיהם כו'. **ושליקא** כיון דפסח חובה הקבוע להם זמן הוא, שרי להקדיש ולהקריב בשבת. לפיכך מי שהיה פסחו טלה תחב הסכין בצמרו, ומי שהיה פסחו גדי תחב הסכין בין קרניו והביאום לעזרה. ומקשינן **והא קעבדי עבודה בקדשים** ופרקינן כי עביד קודם שהקדישום הביאום לעזרה ואח"כ הקדישום שלא יתראו כעושי מלאכה בקדשים. ואע"ג דנראה כמחמר אחר בחמתו בשבת, הא אסיקנא כלאחר יד הוא שהוא שלא כדרך המחמרין הוא, שכל העושה בשבת דבר שאינו כדרך מלאכה מחמר כלאחר יד מקרי ופטור כדתנן המוציא לאחר ידו או ברגלו כו'. ואע"פ שמן התורה פטור [נ"א: מותר] מדרבנן אסור הוא. והכי קא מיבעיא להו לבני בתירא, כלומר כך שאלו מהלל, דבר המותר מן התורה ודבר שבות כלאחר יד עומד בפניו לעכבו, במקום מצוה שרי או לא. אמר **להם** הניחו להן לישראל אם הן אינם נביאים בני נביאים הם. **כל** העושה בשבת דבר שאין להעשות מלאכתו כך, נקרא כלאחר יד. כגון חולב דאמרינן מפרק כלאחר יד דמי וכו' המהלך אחר הגדי או טלה והביאו לעזרה והסכין תחובה לו בצמרו, מחמר כלאחר יד נקרא ופטור, כדתנן המוציא לאחר ידו ברגלו או בפיו כו'. **נחברי** כי התמיד והפסח מן התורה דחו שבת אבל דדחו טומאה מנא לן. אמרינן יליף תמיד מפסח. **ופסח** גופיה דדחי טומאה מנא לן. אמר ר' יוחנן פסח משום דכתיב איש איש כי יהיה טמא לנפש וגו' איש נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין לפסח שני אלא עושין אותו בטומאה. ודחה ר"ל להא דר"י ואמר הוא מהכא וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וגו'. הא כיצד טמא מת משתלח חוץ למחנה שכינה וטמא שרץ כמותו זב משתלח חוץ למחנה לויה ובעל קרי כמותו מצורע משתלח חוץ למחנה ישראל נמצא המצורע משתלח חוץ לשלש מחנות ומשתים וטמא מת מאחת וברור הוא.

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' ס"ס:
ד ב מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה יד סמג לאוין סה עה טור ש"ע או"ח סימן שלו סעיף ד וסימן תקכ"ד סעיף ו:
ה ג מיי' שם הלכה יד וס"פ מהלכות ק"פ הלכה יט סמג עשין רנב:
ו ד מיי' פ"ב מהלכות דעות הלכה ג:
ז ה מיי' פ"ו מהלכות מתנות עניים הלכה ז:
ח ו מיי' פ"ז מהל' קרבן פסח הל"ו וס"ד מהל' מילת מקדש הל' טז:

תורה אור השלם

1. חֲדֵלוּ פְרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדַלוּ עַד שֶׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה שֶׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל:
שופטים ה ז
2. עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי שִׁיר קוּם בָּרָק וְשָׁבָה שִׁבְיֶךָ בֶּן אֲבִינֹעַם:
שופטים ה יב
3. וַיִּקְצף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִּלְחָמָה:
במדבר לא יד
4. וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
במדבר לא כא
5. וַיֹּאמֶר אֲלִישָׁע חַי יְיָ צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי לּוּלֵי פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא אִם אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָּ:
מלכים ב ג יד
6. וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד יְיָ:
מלכים ב ג טו
7. וַיִּשְׁמַע אֲלִיאָב אֲחִיהוּ הַגָּדוֹל בְּדַבְּרוֹ אֶל הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר אַף אֲלִיאָב בְּדָוִד וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה יָרַדְתָּ וְעַל מִי נָטַשְׁתָּ מְעַט הַצֹּאן הַהֵנָּה בַּמִּדְבָּר אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת זְדֹנְךָ וְאֶת רֹעַ לְבָבְךָ כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יָרַדְתָּ:
שמואל א יז כח
8. וַיִּקְרָא יִשַׁי אֶל אֲבִינָדָב וַיַּעֲבִרֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם בָּזֶה לֹא בָחַר יְיָ:
שמואל א טז ח
9. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל אַל תַּבֵּט אֶל מַרְאֵהוּ וְאֶל גְּבַהּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לַעֵינָיִם וַיְיָ יִרְאֶה לַלֵּבָב:
שמואל א טז ז
10. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחוֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיְיָ:
במדבר ט י
11. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשַּׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ:
במדבר ה ב

גליון הש"ס

גמ' דכתיב ויקצוף משה. עי' **תוספות פנים מאירות** פ"ג **סימן כ"ט:**

מסורת הש"ס

א) נדרים ט:], ב) ביצה לו:, ג) שבת קמח:, ד) [מדר"ג פ"ל ה"ד], ה) [חולין כט.], ו) [שבת קנג:], ז) [ל"ל ליה], ח) [וע' תוס' ביצה כ: ד"ה וכבית ותוס' ב"ב פפ: ד"ה ודילמא ותוספות מנחות כא: ד"ה חולין ודף פ: ד"ה וכי ותוס' חולין קל: ד"ה לו ותוס' תמורה כב. ד"ה קולין], ט) [וע"ע תוס' חולין כט. ד"ה איש],

מוסף רש"י

אין מקדישין. הקדשות, ואין מערכין. ערכך עלי, ונותן כפי שנים כמו שכתוב בפרשת ערכין, ואין מחרימין. הרי בהמה זו חרם ומפקיר חרמים לגבוה הכית (ביצה לו:). **מקדיש אדם את פסחו בשבת.** פס מל' ר"ש בשבת (שבת קמח:). **וחגיגתו ביו"ט.** ביום הקרבתה מותר להקדיש, ואע"ג דתנן אלו הן שבות שאין מקדישין, הני מין דהקרבתן דומה קודשתן דומה (שם). **וכתיב עורי עורי דבורה.** מפני שנתעלה ואמרה עד שקמתי דבורה, נסתלקה הימנה דומ הקודם (שופטים ה יב). **ואין ציבור נידחין לפסח שני אלא עבדי בטומאה.** ומומלת מת הותרה לסם, דדמתי מתה לגפש, אבל לא זיבה ולרעת (מנחות צה.).

מוסף תוספות

א. ותלמודין לא דקדק כל זה. תוס' שאנץ. ב. דכל חולין מדאורייתא אסור להביא בעזרה. תוס' חולין שם. ג. הגשה או.. תוס' ס"כ פפ: ד. דמי חזי דאילו מביא חולין לשם ביכורים. תוס' שאנץ. ה. אי כל ישראל או... שם. ו. הכתוב בין יחיד למרובים. תוס' חולין כט.

רבינו חננאל

מכאן אמר רב שכל המתיהר, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל, ואם נביא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה, דכתיב חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם וגו'. וכתיב עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר וגו'. אמר ר"ש בן לקיש כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממשה, דכתיב ויקצוף משה על פקודי החיל וגו', וכתיב ויאמר אלעזר הכהן וגו' מכלל דאיעלם ממשה רבינו. **ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו** מאלישע, דכתיב לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך וגו'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אלמא יש לך שעה שזבין ומצורעין משתלחין. מן העזרה וטמאי מתים נכנסים לתוכה: **בטומאה.** כשרוב ציבור טמאין בטמא פסח בטומאה וזבין ומצורעין שבהן נדחין: מצורע חמור מזב. לקמן [ע"ב] מפרש חומריה: **ואיזה זה כו'.** בתמיה: **לא יאכלו ממנו.** דכי דייקינן אלא יש לך שעה שזבין ומצורעין משתלחין ואין טמאי מתים משתלחין ואיזה זה פסח הבא בטומאה אמר אביי אי הכי לימא נמי יאמר זב וטמאי מתים ואל יאמר מצורע ואני אומר זב משתלח מצורע לא כ"ש אלא יש לך שעה שמצורעין משתלחין ואין זבין וטמאי מתים משתלחין ואיזה זה פסח הבא בטומאה וכי תימא הכי נמי והתנן [6]פסח הבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות ואם אכלו פטורין אלא אמר אביי לעולם מקרא קמא אם כן ניכתוב רחמנא איש איש כי יהיה טמא לנפש למה לי וכי תימא האי לנפש להכי הוא דאתא הטמא מת הוא דנדחה לפסח שני אבל שאר טמאין לא [3]והתניא יכול לא יהו עושין פסח שני אלא טמאי מתים ושהיה בדרך רחוקה זבין ומצורעין ובועלי נדות מניין ת"ל איש איש לנפש דכתב רחמנא למה לי אלא הכי קאמר איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נדחה לפסח שני אלא עבדי בטומאה [8]וכי עבדי ציבור בטומאה בטמא מת אבל שאר טומאו' לא עבדי אמר רב חסדא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור שנאמר [1]בדד ישב מחוץ למחנה מושבו בדד ישב לבדו ישב מחוץ למחנה מושבו הכתוב נתקו לעשה איתיביה [2]מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים זבין וזבות שנכנסו לפנים ממחיצתן בארבעים [3]ג[4]וטמא מת מותר ליכנס למחנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר [2]ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחיצתו תנאי היא דתניא בדד ישב לבדו [7]ישב שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת תלמוד לומר [3]ולא יטמאו את מחניהם [5] ד[6]ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי רבי יהודה ר"ש אומר אינו צריך הרי הוא אומר [1]וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש

[א] יאמר טמאי מת ואל יאמר טמאי זב ואני אומר טמאי מתים משתלחין זבין לא כ"ש למה נאמר זב ליתן לו מחנה שניה ויאמר זב ואל יאמר מצורע ואני אומר זבין משתלחין מצורעין לא כל שכן למה נאמר מצורע ליתן לו מחנה שלישית כשהוא אומר בדד ישב הכתוב נתקו לעשה מאי חומריה דזב מטמא מת שכן טומאה יוצאה עליו מגופו אדרבה טמא מת חמור שכן טעון הזאה שלישי ושביעי אמר קרא טמא וכל טמא לרבות טמא שרץ וזב חמור מטמא שרץ ומאי חומריה כדאמרן אדרבה שרץ חמור שכן מטמא באונס אמרי

הכתוב נתקו לעשה. פי' נקו' דכתיב כל ימי אשר הנגע בו משמע דיתוק לגו הוא כל ימיו בדד ישב שאם עבר וכנסם יחזור וילא ואין בו עונש אחר כמו לא יוכל לשלחה כל ימיו וקשה לר"י דאם כן ה"ל לאתויי ריישא דקרא בספרים ועוד הקשה ריב"ץ דלא דמי דלא יוכל לשלחה כל ימיו משמע דליכא לגו אלא כשמשלחה כל ימיו אבל הכא לא משמע מקרא הכי ותו"י דהאי נתקו לעשה לא הוי כשאר לגו הניתק לעשה שהעשה כתוב אחר הלגו בסמוך משמע שלנתקן הלגו בא כמו לא מותירו ממנו והנותר וגו' (שמות יב) וכמו לא תקח האם על הבנים שלא תשלח (דברים כב) [8]אלא ה"פ הכתוב נתקו לעשה דכיון לכל הטומאים היו בכלל ולא יטמאו את מחניהם ופרט במצורע בפני עצמו עשה אתא להוציאו מכלל האחרים לנתקו מן הלגו [9]וליתנו בעשה אבל היכא שאינו כתוב הלגו אלא על דבר אחד לא מנתקינן את הלגו בעשה אלא הוי בלגו ועשה וקשה דבעל קרי נמי לא לילקי אם נכנס לפנים ממחיצתו שהכתוב נתקו לעשה דכתיב וילא אל מחוץ למחנה וי"ל ב[10]הכא בחד קרא איכא תרי עשה בדד ישב מחוץ למחנה מושבו והאי ניתוק עשה גרמה [11]דלא מהני אלא במחנה שלישית דלא גרע מזב הואיל ואיכא לאוקומי ניתוק למחנה שלישי' [12]ג ובמחנה שכינה חייב כרת דלא גרע ממחוסר כפורים וכן משמע בפ' כל הפסולים (זבחים דל"ג:) דקאמר ואי ביאה במקדש שמה ביאה היכי מעייל ידיה לבהונות אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא ל"ל ומעוצה הואיל והותר לגרעתו הותר לקריו ואיכא למידחי דהיא כרבי יהודה דלא חשיב ליה לקמן ניתוק לעשה:

זבין ובועלי נדות שנכנסו בו. ריב"ל לא גרס ובועלי נדות בהלי זבין דהא אמרינן לקמן בועל נדה כטומאת מת למחנות ובתוספתא ליתיה: **מאי** חומרא דזב שכן **טומאה יוצאה מגופו.** ה"ה דהוה מלי למימר [7]שכן מטמא משכב ומושב וכלי חרס בהיסט כדלקמן אלא ניחא ליה למינקט חומרי [8] דלא מצי למימר להו בסמוך גבי חומר בזב מבמצורע: כי

ריב"ל דלא דמי דלא יוכל לשלחה כל ימיו משמע דליכא לגו אלא כשמשלחה כל ימיו אבל הכא לא משמע מקרא הכי ותו"י דהאי נתקו לעשה לא הוי כשאר לגו הניתק לעשה שהעשה כתוב אחר הלגו בסמוך משמע שלנתקן הלגו בא כמו לא מותירו ממנו והנותר וגו' (שמות יב) וכמו לא תקח האם על הבנים שלא תשלח (דברים כב) [9]אלא ה"פ הכתוב נתקו לעשה דכיון לכל הטומאים היו בכלל ולא יטמאו את מחניהם ופרט במצורע בפני עצמו עשה אתא להוציאו מכלל האחרים לנתקו מן הלגו [10]וליתנו בעשה אבל היכא שאינו כתוב הלגו אלא על דבר אחד לא מנתקינן את הלגו בעשה אלא הוי בלגו ועשה וקשה דבעל קרי נמי לא לילקי אם נכנס לפנים ממחיצתו שהכתוב נתקו לעשה דכתיב וילא אל מחוץ למחנה וי"ל ב[11]הכא בחד קרא איכא תרי עשה בדד ישב מחוץ למחנה מושבו והאי ניתוק עשה גרמה [12]דלא מהני אלא במחנה שלישית דלא גרע מזב הואיל ואיכא לאוקומי ניתוק למחנה שלישי' [13]ג ובמחנה שכינה חייב כרת דלא גרע ממחוסר כפורים וכן משמע בפ' כל הפסולים (זבחים דל"ג:) דקאמר ואי ביאה במקדש שמה ביאה היכי מעייל ידיה לבהונות אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא ל"ל ומעוצה הואיל והותר לגרעתו הותר לקריו ואיכא למידחי דהיא כרבי יהודה דלא חשיב ליה לקמן ניתוק לעשה:

זבין ובועלי נדות שנכנסו בו. ריב"ל לא גרס ובועלי נדות בהלי זבין דהא אמרינן לקמן בועל נדה כטומאת מת למחנות ובתוספתא ליתיה: **מאי** חומרא דזב שכן **טומאה יוצאה מגופו.** ה"ה דהוה מלי למימר [7]שכן מטמא משכב ומושב וכלי חרס בהיסט כדלקמן אלא ניחא ליה למינקט חומרי [8] דלא מצי למימר להו בסמוך גבי חומר בזב מבמצורע: כי

[1] פטור ממלקות שנאמר בדד ישב מחוץ למחנה מושבו אחר שכתוב ולא יטמאו את מחניהם וקבעו בלא [תעשה] העתיקו לעשה וכתב בו בדד ישב מחוץ למחנה מושבו נתקו לעשה לומר שאינו לוקה. ומותבינן עליה מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים, וכן זבים וטמאי מתים שנכנסו לפנים ממחיצתן בארבעים ואפילו מת עצמו

[2] מותר ליכנס במחנה לויה ואפילו מת עצמו

[3] אלא יש לך שעה שזבין ומצורעין משתלחין ואין טמאי מתים משתלחין ואיזה זה פסח הבא בטומאה אמר אביי אי הכי לימא נמי יאמר זב וטמאי מתים ואל יאמר מצורע ואני אומר זב משתלח מצורע לא כ"ש אלא יש לך שעה שמצורעין משתלחין ואין זבין וטמאי מתים משתלחין ואיזה זה פסח הבא בטומאה וכי תימא הכי נמי והתנן פסח הבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות ואם אכלו פטורין אלא אמר אביי לעולם מקרא קמא אם כן ניכתוב רחמנא איש איש כי יהיה טמא לנפש למה לי וכי תימא האי לנפש להכי הוא דאתא הטמא מת הוא דנדחה לפסח שני אבל שאר טמאין לא והתניא יכול לא יהו עושין פסח שני אלא טמאי מתים ושהיה בדרך רחוקה זבין ומצורעין ובועלי נדות מניין ת"ל איש איש לנפש דכתב רחמנא למה לי אלא הכי קאמר איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נדחה לפסח שני אלא עבדי בטומאה וכי עבדי ציבור בטומאה בטמא מת אבל שאר טומאו' לא עבדי אמר רב חסדא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור שנאמר בדד ישב מחוץ למחנה מושבו הכתוב נתקו לעשה איתיביה מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים זבין וזבות שנכנסו לפנים ממחיצתן בארבעים וטמא מת מותר ליכנס למחנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחיצתו תנאי היא דתניא בדד ישב לבדו ישב שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת תלמוד לומר ולא יטמאו את מחניהם ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי רבי יהודה ר"ש אומר אינו צריך הרי הוא אומר וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש

[4] אמר טמאי מת ואל יאמר טמאי זב ואני אומר טמאי מתים משתלחין זבין לא כ"ש למה נאמר זב ליתן לו מחנה שניה ויאמר זב ואל יאמר מצורע ואני אומר זבין משתלחין מצורעין לא כל שכן למה נאמר מצורע ליתן לו מחנה שלישית כשהוא אומר בדד ישב הכתוב נתקו לעשה מאי חומריה דזב מטמא מת שכן טומאה יוצאה עליו מגופו אדרבה טמא מת חמור שכן טעון הזאה שלישי ושביעי אמר קרא טמא וכל טמא לרבות טמא שרץ וזב חמור מטמא שרץ ומאי חומריה כדאמרן אדרבה שרץ חמור שכן מטמא באונס אמרי

[5] מחניהם הר הבית דאסור ליכנס במחנה לויה כדלקמן שכל הטמאין אין משתלחין אלא מן העזרה לבדה חוץ מזב ובעל קרי שמשתלחין אף מהר הבית ומצורע משתלח אף ממחנה ישראל דהיינו כל העיר: מחנה לויה. כל הר הבית חוץ לחומת העזרה: עמו. ומשה לוי היה: פנאי היא. דליכא תנא דלא מייתי ליה קרא לעשה אלא ליתן לו מחנה שלישית: אלא יהו טמאין אחריה יושבין עמו. כגון זבין וטמאי מתים. למדנו לשלוחו של מצורע שהוא חמור מכולן: יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת ת"ל ולא יטמאו את מחניהם הן מחנה לוי ומחנה לוי. מדלא כתיב מחנה משמע מחנה לכל אחד ואחד והתם תרתי מחנות כתיבי וישלחו מן המחנה מחוץ למחנה תשלחום והאי מחוץ למחנה דמצורע ליתן לו מחנה שלישית: אינו צריך. האי מחוץ למחנה ליתן לו מחנה שלישית להוציאו דכולהו מהתם נפקי דע"כ כולן חמורים זה מזה בטומאותיהן דאי כולהו שוו לענין מחנות לכתוב שילוח בקל ואתא ידענא כל שכן דחמור בעי שילוח ומדכתבינהו כולהו ש"מ שילוחו של זה לא כשילוחו של זה: זב לא כ"ש. לקמיה פריך מאי חומריה דזב מטמא מת: נרבוס טמא שרץ. לשילוח והוא הדין לנוגע בנבילה וכל טמאי מגע וכיון דכתב רבויא לטמאי מגע לא איצטריך למיכתב זב דחמור מטמא שרץ שהרי טומאה יוצאה עליו מגופו: זב אינו מטמא מחמת אונס אם לאה מחמת מאכל ומשתה או חולי או קפילה כדאמר במסכת נדה בפרק בנות כותים (לה.) מבשרו [ויקרא טז] ולא מחמת אונסו. ומשנינן כי האי גוונא זב טמוי נמי מטמא כגון טומאת טמאי שרץ שאינו אלא טומאת ערב: זב

[6] לקמן לה: [במכות לג. כריתות י.], [7] לקמן לב., [8] מיר מס. סוטה כ: [ומוספתא דכלים פ"ל ה"ז ע"ש], [9] [זמכות קיז.], [10] [סס], [11] [במדבר ט], [12] [במדבר הז], [13] [לקמן פד.], [14] [ריש נשא], [15] [דברים כבב], [16] [ועי' תוס' שבועות ד. ד"ה מלאות נגעים כי' ומס התרה בו כי' הא אמר כי' וקלא ל"ע],

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
במדבר ה ב
2. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם.
שמות יג יט
3. מִזְּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:
במדבר ה ג
4. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשַּׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנֶפֶשׁ:
במדבר ה ב

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הכתוב נתקו לעשה. אלא ה"פ הכתוב נתקו לעשה בו'. עי' מולין פ' ע"כ תוס' ד"ה הנמ לגמ"ו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' יאמר טמא מת ואל יאמר זב וכו' כל"ל:

מוסף תוספות

א. לגמרי לומר שאין לוקין עליו. תוס' שמק. ב. דשאני התם כיון דאיצטריך לגופיה אבל. סס. ג. בדמי ליה מוקמינן ליה. סס. ד. הגך דלקמן. סס. ה. יתירתא. סס.

רבינו חננאל

ואתא אביי ואתקיף אהא דריש לקיש ואהדר לדרשא דר' יוחנן והכי קאמר, לעולם מקרא קמא ונכתוב רחמנא איש איש כי יהיה טמא ולישתוק לנפש דכתב רחמנא למה לי. וכי תימא טמא נפש הוא דנדחה לפסח שני אבל שאר טמאים לא. והתניא יכול לא יהו עושין את השני אלא טמאי נפש ומי שהיה בדרך רחוקה, זבין ומצורעין ובועלי נדות מנין, ת"ל איש איש, ומאחר דכל טמאין עושין פסח שני השתא לנפש דכתב רחמנא למה לי. אלא הכי קאמר רחמנא איש נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין לפסח שני אלא עבדי בטומאה. וצבור דעבדי בטומאה בטומאת נפש אבל בשאר טומאות לא. אמר רב חסדא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו

א [מיי' פ"ז מהל' קרבן פסח הל' ו ופ"ל מהל' ביאת מקדש הל' יב]:
ח ב מיי' פ"ג מהלכות ביאת מקדש הל' ח סמג עשין קעד ולאוין רמ: ט ג מיי' שם הלכה ד [וס"ז מהלכות פומ' הטומה הל' טון]:
י ד מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הלכה כ:

מוסף רש"י

פסח הבא בטומאה. שנטמאו רוב צבור במת ועשו פסח בטומאה (בכורות לג.). לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות. אע"ג דאינו ליה טומאי מתים (שם) דכי אינשתרלי טומאה בצבור לגבי טומאת מת אינשתרלי, דכתיב אים כי יהיה טמא לנפש וגו' ועלה דרשינן אים נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין עושין בטומאה (כריתות י.) אבל גבי זיבה אף צבור נדחין (לקמן [ע"ב] צה:). למחנה לויה. והוא במדבר מניין הלויים סביב למשכן, בגיית עולמים הר הבית (זבחים נה.). עמו במחיצתו. ובמדבר נמי היו ג' מחנות, לפנים מן הקלעים מחנה שכינה, והלוים יחנו סביב למשכן המועד (במדבר א) זה מחנה לויה, והדגלים ג' פרשיות זה מחנה ראובן, ומשם לגבי